

Dag.: ni ells coincideixen ni jo puc confirmar ni desmentir del tot l'un ni l'altre; el que consta és que s'usa a Tort. (Moreira, *Folkl. Tort.*, 248) i en terra valenciana; ja per JRoig i jo també ho he sentit allà: «seguint lo camí més *triskát* no s'pot perdre» Vallibona (1934); també ho veig en algun autor del Princ.: «los aucells cantaven a l'ombra; les femelles *triscaven* per les bardisses ---», EmVilanova (*O. C.* II, 167): és ben rar.

En una variant o altra, en data antiga o moderna, amb diversos matisos o sentits, el mot s'ha usat en tot el territori lingüístic: fins a Eivissa, on tenim «*trescà*: revolver buscando» (PzCabr.), sign. que podem aplegar amb les accs. 5 d'*AlcM* «entrar i sortir del rusc les abelles per aplegar la mel de les flors» mall. i exemplificat en AMAlcover; i § 4, «atrafegar-se, bellugar-se molt (per tal o tal cosa)» mall. i escrit per Pons Mass., que en efecte es pot sentir en l'ús comú. I s'hi relaciona el matís que percebem en un escrit primerenc de Verdager: «aquellas galdas --- ja hi *trescava* la suspita del amor» (Inéd. Casac., 203). En fi és d'això que ve el sentit del citat *anar a les trasques*.

Més independent i ben cert ja antiga, és l'acc. de 'dansar' del *triscar* de JRoig (també Eiximenis?), si bé pel context no deixa de transparentar-s'hi també el matís d'àgil lleugeresa en la mena de dansa, matís que en un grau o altre és general en tots els usos del mot.

I aquest sentit de dansar és el més estès en les altres llengües romàniques, car en efecte és un terme comú a totes les d'Occident: oc. ant. *trescar* «danser (la *tresca*); sauter, frétiller, tourbillonner», ja en els trobadors més clàssics i antics: «en mon cor sal e *tresca*» («il saute et danse») en Raimbaut d'Aurenga, si bé també «la blanca neus que *tresca* / mesclad' ab vent et ab plueja», Elias Cairel (Rayn. v, 418a). Però la *tresca* 'dansa' i 'cançó de dansa' ja apareix a primers del S. XI en el més antic dels poemes occitans: «canzon audí qu' es bela 'n *tresca*, / que fo de razon espaneca» comença la *Canço* de Santa Fe ('bella per a dansa'). I també *tresc* i *tresca* en aquest sentit en Marcabrú.

No menys antic, i també amb aquest sentit el fr. ant *treschier* (amb *le treske mener* en el picard arcaic d'Adam de la Halle). L'it. *trescare* ja molt comú en les grans obres de c. 1300: en el Petrarca té el sentit de «scherzare lascivamente», en diversos coetanis és «ballare» i en particular «ballare la *tresca*» (aquest subst. també en Fra Giordano). Car en efecte es tracta de les danses hieràtiques de David en la *Commedia*: «Lì precedeva al benedetto vaso, / *trescando* alzato, l'umile salmista, / e più e men che re era in quel caso», *Purg.* x, 65: *più* perquè vestia de pontífex, *meno* en opinió de Micol la princesa, que mirant-ho per la finestra, va menysprear el gest poc digne d'un rei (*Liber Regum* II, § 6, 16).

En les altres llengües hispàniques el mot coincideix semànticament amb el català, en els altres sentits del verb, però en canvi coincideix amb la forma en i JRoig, tot apartant-se'n pel que fa al significat. Car en portuguès, on és *triscar*, té una història i contin-

gut ben semblants als del cast. TRISCAR, ben descabdellat aquest en l'article del DCEC/DECH.

En totes les llengües romàniques el mot ha tendit a perdre vigor, i avui en totes elles és incomparablement menys vivaç que en català, però com a antiguitat no li'n manca enlloc. En cast., ja figura en la primera meitat del S. XIII, on Berceo, amb el sentit de «retozar», o 'dir irreverents entremaliadures' (els jueus que vetllen el cos del Crucificat), en un altre de fi S. XIII «brincar, retozar», i *trisca* «baile retozón, gracioso» en l'*Alexandre*; va apareixent en tots temps fins avui, mal sigui en poca abundor, i sobretot amb sentits afectius o en derivats més o menys dialectals.

L'etimologia germànica és segura, car és un mot comú a totes les llengües d'aquesta família, amb correspondències regulars entre totes elles, no sense normals enllaços indoeuropeus, i amb un significat d'ordre elemental i rústic: la millor garantia d'antiguitat, enfront dels usos figurats, morals i afectius que té en romànic, d'ordre més prescindible en l'escala vital. Allà el tipus THIRISKAN/THRESKAN significa 'batre la collita, els cereals' també en part 'piconar' o 'batre' d'altres maneres; la correspondència *ʃ*/*ʃ* és regular entre germànic occidental i gòtic: en aquest, *θriskan* està ben documentat per al batre agrícola, i no menys en les altres llengües: a.-al. ant. *drëskan*, al. *dreschen*, ags. *θërscan*, angl. *thresh* (o *thrash*), esc. ant. *θryskva*.

Si fos ben segura l'etim. que relaciona aquest mot germànic amb certs mots balto-eslaus, caldria suposar que el sentit primitiu vagi ser 'picar de peus estrepitosament', 'patollar amb força', d'on vindrien directament algunes de les accs. romàniques, si bé hi ha d'altres etimologies possibles.¹ I també és possible d'arribar fins als sentits romànics partint de la idea de batre les collites, operació que els antics germànics degueren practicar en la forma més primitiva, amb els peus humans.

Notem que certes accs. catalanes orienten netament cap aquí. En especial l'ús referent als camins, en la regió tan conservadora del muntanyam entorn de l'Ebre: *camí triscat*, que hem vist en els Ports de Morella en la forma arcaica; i *c. trescat* se sent a cada pas en la forma més comuna, arreu de les serres des del baix Ebre fins al Bosc de Poblet: «ja veurà lo camí més *treskát*», «prengue 'l més *treskát*» a la Figuera de Falset, a Cornudella 1935-36 etc. (un de *ben trascat* crec recordar d'entorn del Montsant c. 1930); cf. infra *trescalamena*, (en) *trescador*, *tresqueres* etc.

Quant als detalls de dialectologia germano-romànica, en francès prové segurament del fràncic **θRĒSKAN*, en cast. i port. sense cap dubte del gòtic *θRISKAN*; per a l'italià fora possible dubtar entre aquest i el longobard; per al cat. i la llengua d'oc, entre el fràncic i el gòtic; i Gamillscheg es decideix per aquell: *Rom. Germ.* I, 393; *RFE* XIX, 237.

Però em sembla a mi que el gòtic és més probable, àdhuc pel que fa a la nostra variant bàsica en *e*, tenint en compte la pron. *tręsca* del present (en cat. or. i *tręska* en balear), *tręsca* en llengua d'oc; la diferència en el vocalisme *e/i* s'explicaria per si sola tenint